

Tartalma

Miért köszönjünk? Hogyan köszönjünk?

Sokan vagyunk, de az a jó!

Jó étvágyat!

Hogyan játszunk?

Mit vegyünk fel? Hogyan öltözzünk?

Hogyan viselkedjünk nyilvános helyen?

Tapintat és egyéb lelki finomságok

Miért köszönjük? Hogyan köszönjük?

Nagy kopácsolás hangja szállt a réten, ami kiverte az álmodót Tüskéshátú szeméből.

– Ejnye, mi az! – morgott álmosan. – Mi ez a nagy kopácsolás?

Nézett jobbra, nézett balra, s meglátta a legkisebb Ugrifülest, amint épp egy nagy táblát szögelt az ajtaja fölé.

Odaballagott, s kíváncsian megkérdezte.

– Mit csinálsz, Ugrifüles? Mit szögelsz? Mit kopácsolsz?

– Nem jó! – mondta szigorúan Ugrifüles.

– Mi nem jó? – csodálkozott Tüskéshátú.

– Az nem jó, ahogy kezdted! Először a köszönéssel kell kezdeni! Ha találkozunk valakivel, először köszönni kell! Borzasztó, hogy mennyire nem ismeritek az illemszabályokat! Borzasztó! Éppen ezért határoztam el, hogy megnyitom az illemiskolámat. Éppen ezért szögeztem ki ezt a táblát.

– Aha! – mondta Tüskéshátú. – És hogyan kell köszönni? És mit kell mondani?

Ugrifüles abbahagyta a kopácsolást, és felemelte az ujját. Most épp olyan volt, mint egy tanár, mint egy illemtanár.

– Figyelj!

Majd nagy levegőt vett, és egy szuszra sorolni kezdte:

– Barátsággal köszöntelek, szívélyesen üdvözöllek, szervusztok, szia, csaó, jó reggelt, jó napot, jó estét, kezét csókolom, viszontlátásra, adj’ isten, tisztelem, agyó, pá, mély hódolatom, alázatos szolgája, ég áldjon, béke veled, itt a kezem, nem disznóláb, csapj bele!

Majd megint levegőt vett, mert teljesen kifulladt.

– Mi az, amit itt egy szuszra elsoroltam? Ha egy csomó kifejezést ma már nem is használunk, mert idejét múlta, mindenki számára világos, hogy köszönésről, üdvözlésről van szó! Ezek közül bármelyiket választhatod!

Tüskéshátú elgondolkozott.

– Azt választom, hogy mély hódolatom!

– Jól választottál, főleg akkor mondd, ha velem találkozol! – nevetett Ugrifüles. – De figyelj tovább!

– Figyelek, vagyis csupa fül vagyok! Meg tüske!

– Mikor szoktunk köszönni? Ha valakivel vagy valakikkel találkozunk, vagy ha elválunk, elbúcsúzunk! Világos! Egyedül nem szoktunk köszönetni, ugyebár?

– Értem – bólogatott Tüskéshátú. – A köszönéshez legalább ketten kellene!

– Nem is hinnéd, hogy a köszönés milyen réges-régi szokás! Úgy is mondhatnám, hogy a legelső illemszabály! És mennyi-mennyi változata volt, és van! „Ahány ház, annyi szokás!” – tartja a közmondás.

– Hát nem mindenhol egyformán köszönnek? – csodálkozott Tüskéshátú.

– De nem ám! Csak az az egyforma, hogy köszönnek! A legelső üdvözlés valami olyasféle lehetett, hogy amikor két vadászó ősember meglátta egymást, nagyot rikkantottak, és egymás felé lengették üres tenyerüket! Ez az üdvözlés mai nyelvre lefordítva azt jelentette: Örülök a találkozásnak, barátságos a szándékom, láthatod, hogy üres a tenyerem! Nincs benne fegyver! Tüskéshátú rögtön felemelte az üres tenyerét.

– Így? Így köszöntek az ősemberek?

– Valahogy így. Folytatom! Vagy itt van például a kalapemelés! Ez a szokás onnan ered, hogy az ókorban, vagyis nagyon régen, a rabszolgáknak kopaszra volt nyírva a fejük, s a fejfedőt felemelve, ezt meg kellett mutatniuk! Ez a két mozdulat ma is ismerős, a kézemelés és a kalapemelés! Később köszöntő szavakat is mondtak hozzá. Mint például ezt, hogy itt a kezem, nem disznóláb!

– Persze, hogy nem disznóláb! – nevetett Tüskéshátú.

– Ne ne vess, mert a disznóláb nem azt jelentette, hogy disznóláb! Hanem a kovás pisztolyt vagy puskát hívták disznólábnak! És ez a mondás azt jelentette, hogy nincs nálam fegyver! Pfü! Pihenjünk egyet. Utána folytatom!

Sokan vagyunk, de az a jó!

– Mi az, amit rögtön észreveszel, ha kinyitod a szemed?

– Mi az? – visszhangozta Tüskéshátú.

– Hogy nem vagy egyedül!

– Persze, hogy nem vagyok egyedül! Például itt vagy te, azután ott vannak a barátaink, azután...

– Nem kell mindenkit és mindent felsorolni, arra kevés lenne egy év is! Leszögezhetjük, hogy sokan vagyunk! És mi következik ebből?

Ugrifüles megint fölemelte az ujját, mint egy tanár.

Tüskéshátú a vállát vonogatta, hogy nem tudja. Ugrifüles leengedte az ujját, és így folytatta:

– Az következik, hogy ennek a sok mindenkinek érintkezni, találkozni, beszélgetni kell egymással! Mivel egymás mellett élnek, segíteniük kell egymásnak, ki kell térni egymás útjából, hogy össze ne ütközzenek, meg kell egyezniük, és el kell viselniük egymást. Vagyis

viselkedni kell, mégpedig legalább úgy, ahogy az először köszönő őseber. Vagyis barátságosan.

– Azzal is, akit nem ismerünk?

– Igen. Hátha megismerkedünk.

– Azzal is, akit nem szeretünk?

– Azzal is udvariasnak kell lenni. Az illemszabályok védenek is!

– Védnek? Hogyan védnek? – csodálkozott Tüskéshátú.

– Úgy, hogy ha megtartjuk, és a másik is megtartja, nem fajul nyílt, rosszízű veszekedéssé az ellenszenv. Kordában lehet tartani!

Tüskéshátú a homlokát ráncolta.

– És ha, tegyük fel, mégis összeverekedtem valakivel?

– Az illemszabályok arra is adnak módot, hogy ne tartson örökké a harag. Például kölcsönösen bocsánatot lehet kérni. Udvariasan el lehet simítani az ügyet.

Tüskéshátú még mindig ráncolta a homlokát.

– Értem, értem, el lehet simítani, de csak utána! És előtte mire jók az illemszabályok? Úgy értem, hogy nekem, Tüskéshátúnak, személyesen mi hasznom van belőle?

Ugrifüles elmosolyodott.

– Van hasznod belőle, ne félj! Mert az a lényeg, hogy az illemszabályok kölcsönösek! Csak akkor tartanak tiszteletben például téged, Tüskéshátút, ha te is tiszteletben tartasz másokat! Csakis akkor!

– Értem. Ha tehát én köszönök, nekem is köszönnek. Erről jut eszembe! De ki köszön előbb? Mindig én?

– Attól függ. Ha például te lépsz be valahová, vagy te szólítasz meg valakit, vagy te távozol először, akkor te köszönsz előbb!

– És ha az utcán találkozom valakivel, és egyszerre látjuk meg egymást?

– Az udvarias embert általában nem lehet megelőzni a köszönésben. Próbálj te az első lenni mindig! Nem olyan nagy fáradság!

– És nekem sohasem köszönnek előre?!

Ugrifüles rákacsintott Tüskéshátúra.

– Dehogynem! Mikor például hozzád lépnek be! Vagy téged szólítanak meg! De ebből nem kell önérzeti ügyet csinálni! Próbálj meg mindig elsőnek köszönni! Ez nem szolgálalkúség, hanem udvarias szolgálatkészség! Képzeld, el fog terjedni, hogy Tüskéshátú a legudvariasabb a környéken!

Tüskéshátú bólogatott, hogy az bizony nem lenne rossz. Majd megint elkomorult az arca.

– És ha nem köszönök vissza?

- Az nagy udvariatlanság! Egyenesen sértő.
  - És milyen köszönés van még?
  - Van családi, baráti és hivatalos köszönés! Vagyis háromféle! Az emberfia a családjának szeretettel köszön, vagyis melegebb hangon, ez világos.
  - És a barátjának?
  - Barátok között kialakulhat tréfás köszönés is, amit csak a barátok értenek.
  - És a hivatalos köszönés?
  - A hivatalos köszönésnek általában szabott a formája, mint a katonáknál az „Erőt, egészséget”, a bányászoknál a „Jó szerencsét!”. Ezekkel a köszönésekkel néha kézmozdulat is jár, tisztelgés.
  - És mikor nyújtunk kezet?
  - Köszönéskor, bemutatkozáskor. Kesztyű nélkül és tiszta kezet.
  - Télen is?
  - Ha nagy hideg van, fent hagyhatjuk a kesztyűt.
  - És nyáron?
  - Mi van nyáron?
  - Honnan vegyünk kesztyűt, amit lehúzunk?
  - Igazad van. Hagyjuk a csodába a kesztyűt. Maradjon a tiszta kéz!
  - És ki nyújtja előbb?
  - Idősebb a fiatalnak, nő a férfinak.
  - Többféle köszönés nincs?
  - Előfordulhat, hogy több embernek köszönünk egyidejűleg. Mikor például a barátod megy a mamájával, és te odaköszönsz. Így: „Kézét csókolom!” Ez a mamának szól. „Szervusz!” Ez a barátodnak.
  - És ha nem a mamájával megy?
  - Ha egy ismeretlennel megy, akkor előbb a barátodnak köszönsz, utána az ismeretlennek.
- Ugrifüles nyújtózkodott, hogy csak úgy ropogtak a csontjai. Tüskéshátú töprengett, igyekezett az agyába vésní a sok-sok illemszabályt. Mikor már az agyába véste, amit eddig hallott, megkérdezte:
- Mindent értek, csak még egyet nem: mi van a tegezéssel, magázással? Mikor tegezőnk, mikor magázunk? Ezt nagyon szeretném tudni, mert néha belegabalyodom!
  - Igen, igen! Nagyon fontos kérdés! Azt mindenki érzi, hogy csak úgy nem tegezőhetünk le valakit! Általában először mindenkit magázni szoktunk! És várjuk meg, míg felajánlja a tegezést. Utána tegezőhetjük.
  - És a felnőttek? Ők mindig tegezők a kisebbet!

– Ez már így van, ezen nem kell megsértődni! Udvariasan magázzuk tovább is őket, ha nem ajánlják fel a tegezést!

Ugrifüles elővett egy nagy sárgarépát, szagolgatta, majd mint ahogy egy illemtanárhoz illik, megkínálta Tüskéshátút is.

– Tessék, harapj belőle! Rágcsáljunk egy kicsit. Tele hassal könnyebb a beszélgetés.

Jó étvágyat!

Tüskéshátú lassan rágta a répát, majd abbahagyta a rágást, s zavartan megkérdezte:

– Miért nézel olyan mereven, Ugrifüles? Rosszul eszem?

– Nem, nem! – mentegetőzött udvariasan Ugrifüles. – Nem azért néztelek! Ellenkezőleg! Tetszik, hogy ilyen jó étvágyad van! Csak egy kicsit elgondolkoztam.

De Tüskéshátú megmakacsolta magát.

– Biztosan rosszul eszem..., és úgy hallottam, hogy van egy csomó szabály az evésről!

Ugrifüles mosolyogva nézett a barátjára.

– Van, van, de nem olyan nehezek! Edd nyugodtan a répát, én közben elsorolom az étkezés illemszabályait.

– Jó – mondta Tüskéshátú. – Sorold!

– A legfontosabb, hogy szépen együnk! Jó étvággal, de nem habzsolva, mint a hörcsög. Ne tömjük tele a szánkat. Nem szürcsölünk, nem szuszogunk, nem csámcsogunk, szép nyugodtan eszünk!

És mindig akkora falatot kapjunk be, amekkorát csukott szájjal kényelmesen meg tudunk rágni, és le tudunk nyelni. Így jobban esik az étel is, érezzük a finom ízeket. Miért szalasztanánk el ezt az élvezetet? Eddig érted?

Tüskéshátú bólintott, hogy eddig érti.

– Ha evés közben vagy evés után iszunk, előbb nyeljük le a falatot! – folytatta Ugrifüles. – És ivás előtt töröljük meg a szánkat, hogy ne legyen zsíros a pohár! A poharat pedig fogjuk meg mind az öt ujjunkkal, s ne tartsuk el a kisujjunkt! Minek tartanánk el?

Tüskéshátú bólintott.

– Értem. Szájtörlés, pohárfogás.

– Helyes! Most figyelj! Általában tányérból szoktunk enni, a levest mélytányérból, a többi lapostányérból. Használunk kanalat, kést, villát. A kanalat jobb kézbe fogjuk, úgy kanalazunk vele. A kanalat ne kapjuk be, nem azt akarjuk megenni! A hegyéről öntsük ügyesen a szánkba a levest. A tányérba úgy merítsük be, hogy ne csörömpöljön a fenekén. Késsel-villával a húsetelt szoktuk enni. Jobb kézbe fogjuk a kést, balba a villát. Egyiket se fogjuk marokra,

mert úgy nehezebb vele enni. Elég hozzá három ujjunk is. A késsel vágunk egy falatot a húsból, a villára toljuk, a villával a szánkba tesszük. Ilyen egyszerű az egész! Újra vágunk, újra eszünk. Előre ne vágjuk fel a húst, nem szokás! A kést pedig sose vegyük a szánkba, mert nem illik, és még elvágja!

Apróra vagdalt húshoz, például pörköltökhöz, fasírtához, vagy halhoz, főzelékhez, tésztákhoz elég a villa! Együk csak nyugodtan villával! Ilyenkor jobb kézbe fogjuk a villát! Legfeljebb egy kenyérdarabkával segítünk. A csirkecombot kézbe vehetjük, ha zsíros, szalvétával fogjuk meg a végét. Kézzel fogjuk meg a gyümölcsöt és a kenyeret, de amit megfogytunk, el is kell venni! Kézzel eszük a fánkot, a pogácsát, a szendvicset. A kenyérből is kézzel törünk le egy-egy darabot, és nem harapjuk. Ha megettük a húst, villára szúrt kenyérdarabbal kitörölhetjük a tányért, kár lenne a finom szaftért!

Tüskéshátú figyelt, nehogy elszalasszon valami fontos illemszabályt. Majd töprengve megszólalt:

– Eddig mindent értek, nem is olyan nehezek ezek az illemszabályok! Csak azt nem értem, hogy ha villával, illetve csak kanállal eszünk, hol legyen a másik kezünk?

Ugrifüles kapásból válaszolt, mint akinek a kisujjában van az egész.

– Igen, igen! Tartsuk a kezünket az asztalon! Ne lógassuk le! Az evőeszközökkel ne csörögjünk, ne játsszunk, ne hadonásszunk! Együnk velük! Ha végeztünk az evéssel, az evőeszközöket, a kést és a villát egymás mellé fektetve az üres tányérunkra tegyük vissza! Ezzel jelezzük, hogy befejeztük az evést.

A használt evőeszközöket ne tegyük az abroszra, mert bepiszkítja! Éppen ezért a csontot, magot, halszálkát is a tányér szélére tegyük! A villával, s nem a kezünkkel! A tálból a levest merőkanállal szedjük, a hústálból villával és késsel vegyünk, de ne a sajátunkkal! Mi van még? A szalvéta! A szalvétával a szánkat, a kezünket töröljük meg! Kész! Ennyi az egész!

Ugrifüles vidáman hátba vágta Tüskéshátút.

– Látod, nem is olyan nehéz szépen enni! A kés, a villa használata nem boszorkányság! Gyorsan meg lehet tanulni! Egyszer megtanulod, és többet nincs rá gondod!

Hogyan játszunk?

Tüskéshátú elszaladt a labdájáért, lihegve, kipirulva jött vissza.

– Itt a laszti! Állj be a kapuba, én majd rúgom neked a gólokat! Hajrá, Tüskéshátú!

Ugrifüles finoman ingatta a fejét.

– Nem jó.

– Mi nem jó? A labdázás nem jó?

– Ahogy elkezdted, úgy nem jó! Talán választanánk, hogy ki lesz a kapus!

– Enyém a labda! Én választok! – mondta Tüskéshátú dacosan. – Vagy talán már a játékra is vannak illemszabályok!? – kérdezte.

– Vannak bizony! – mondta Ugrifüles. – És érdemes betartani, hogy ne legyen veszekedés, meg civakodás, meg marakodás!

– Na, erre kíváncsi vagyok! – ült a labdára Tüskéshátú. – És előre megmondom, hogy én akarok gólt rúgni, mivel nem szeretek veszíteni!

Ugrifüles széttárta a karját, mint aki tanúnak hívja az egész világot.

– Ki szeret? De hát nincs olyan verseny vagy csapatjáték a világon, amelyben valaki ne veszítene! Ez benne az izgalom! Ha mindenki csak győzne, ami képtelenség, borzasztó unalmas lenne.

Azon kívül pedig egyszer veszítünk, máskor meg győzünk! Aki ma veszített, holnap nyerhet. Mind a kettő hozzátartozik a játékhoz. Éppen ezért férfiasan, siránkozás, dührohamok és sértődés nélkül kell elviselni a vereséget. A győztes pedig ne hetvenkedjen, mert holnap ő lehet a vesztes!

Tüskéshátú elgondolkozott.

– Van benne valami... – ismerte be végül.

– Na már most: minden játéknak van valami szabálya! Amit meg kell tartani. Vagyis csak akkor lesz jó a játék, ha komolyan vesszük és szigorúan megtartjuk a szabályokat. Ez is világos?

– Világos – ismerte el ezt is Tüskéshátú.

– Minden játék, amit többen játszanak: társasjáték. Mit jelent ez? Nemcsak azt, hogy többen vannak, hanem azt is, hogy teljesen egyenlők. Mármint az induláskor, a játék elkezdésekor! Ez nagyon fontos dolog! Nincsenek előnyök, nincsenek kivételezettek! Mert csak így tiszta a játék! És ha egy játék nem tiszta, abban nem érdemes győzni! Csalás árán?

Tüskéshátú ingatta a fejét, hogy nem, nem, csalni nem szabad!

Ugrifüles elégedetten nézte, és nagy lendülettel folytatta:

– Aki csal a játékban, az másban is fog csalni, vagyis csorba lesz a jelleme, lepattogzik róla a zománc, mint egy ócska fazékról! Ki szeretné, hogy ilyen jelleme legyen?!

Tüskéshátú enyhén elpirult, s zavartan motyogott:

– De hiszen a játék csak játék...

Ugrifüles komoly képet vágott.

– Nincs szebb dolog, mint a játék! Nincs szebb dolog, mint barátságosan viaskodni, versenyezni, összemérni az erőnket, az ügyességünket, az eszünket! És milyen jó győzni! Na, persze, ha veszítünk, az nem olyan jó, de kiváló alkalom arra, hogy eddzük a jellemünket, a kitartásunkat, hiszen holnap lehet javítani!

Tüskéshátú felpattant, letette a labdát, és megölelte Ugrifülest.

– Igazad van! Hogy én eddig milyen pukkancsbéka voltam! Itt a laszti, sorsoljuk ki, hogy ki lesz a kapus, és ki fog gólt rúgni!

Ugrifüles leplezetlen büszkeséggel nézett Tüskéshátúra. Ilyen kiváló tanítvány! S lám, az illemnek milyen hatalmas ereje van!

Kisorsolták, hogy ki lesz először a kapus, és játszottak egész délután.

Mit vegyünk fel? Hogyan öltözzünk?

Tüskéshátú vigyorogva állított be Ugrifüleshez, a fején egy hatalmas cylinder volt. A cylinderre mutogatott, köszönt, és azt kérdezte:

– Kíváncsi vagyok, hogy ehhez mit szólsz? Kíváncsi vagyok, hogy van-e erre is illemszabály?

Ugrifüles is vigyorgott, körbejárta Tüskéshátút, megnézte, megcsodálta a cylindert.

– Olyan vagy, mintha jelmezbálba készülnél! És ha igazán kíváncsi vagy, igenis, erre is van illemszabály!

– A cylinderemre? – csodálkozott Tüskéshátú. – Vagy azt is megszabja az illem, hogy mit vegyek fel? És hogyan öltözködjek?

– Azt is! – bólogatott Ugrifüles. – Figyelj, elmagyarázom!

– Figyelek. Csak előbb leteszem a cylindert, egy kicsit meleg.

Tüskéshátú egy ágra akasztotta a cylindert, Ugrifüles meg nagy lendülettel belefogott a magyarázatba.

– Nézzük csak, milyen ruhában járunk!? Nyár van, vagyis a fiúk nadrágban, ingben, a lányok is könnyű nyári ruhában. Vagyis mindig az évszaknak megfelelően öltözködjünk! Ez világos, minden épeszű télen hordja a bakancsot és a kucsmát, nem pedig nyáron!

Azután az is világos, hogy másként öltözünk, ha az utcára megyünk vagy a boltba, mint ha például a színházba mennénk. Ilyen helyekre elég, ha tisztán és rendezesen öltözködünk, megfésülködünk, kipucoljuk a cipőnket.

Megint másként öltözünk, ha például focizni megyünk vagy játszani. Ilyenkor egy szatyorban viszünk tornacipőt, esetleg rövid gatyát, hogy ne koptassuk az utcai holminkat, meg hát jobban is lehet játszani ezekben.

Ugrifüles az ujjain számolta, hogy hány hely is lehet még, ahova fel kell öltözni.

– Például mehetünk kirándulni! Világos, hogy jó erős és kényelmes cipőben megyünk, meg olyan ruhában, ami nem akad bele semmibe, és nem szakad el könnyen. Ezek a szabályok olyan könnyűek, hogy mindenki tudja magától is!

Tüskéshátú bólintott, hogy ezek igazán könnyű szabályok. Majd megkérdezte:

– De milyen ruhában menjünk színházba, hangversenyre, klubdélutánra? Netán cylinderben?

– Nem, nem cylinderben! Az ilyen divatjamúlt holmikát inkább álarcosbálba vegyük fel! A többi helyre pedig rendes, csinos, tiszta ruhában menjünk! Legföljebb még az alkalomra való tekintettel alaposabban megmosdunk és megfésülködünk! Megtiszteljük ezzel egymást és a művészeket. Túlöltözködni, cifrálni ilyenkor sem kell! Nem a ruhánkat visszük mutogatni a színházba!

– Értem – mondta Tüskéshátú. – A cilindert itt hagyom, majd rendezünk egy jelmezbált, és akkor felteszem!

Hogyan viselkedjünk nyilvános helyen?

Ugrifüles összeráncolt homlokkal járkált föl-alá. Tüskéshátú kíváncsian nézte, majd udvariasan megkérdezte:

– Ha nem zavarlak, min gondolkozol?

– Azon gondolkodom, hogy hogyan kell viselkedni azokon a helyeken, ahová többen is járunk. Vagyis a nyilvános helyeken, mint például a moziban, a klubban, a sátortáborban.

Tüskéshátú nagyon elcsodálkozott.

– Ott is kell viselkedni? De hát oda szórakozni járunk, meg pihenni!

– Szórakozás közben is meg kell tartani egy-két szabályt! Ne felejtse, hogy az illem az egymással való érintkezés tudománya! Márpedig ezeken a helyeken elég sokan szoktak lenni.

Tüskéshátú ezt elismerte.

– Az igaz! De azért kíváncsi vagyok, hogy a moziban mit kell csinálnom.

– Beszéljünk inkább arról, hogy mit nem illik csinálnod! Először is nem illik elkésni. Nem azért, mert lemaradsz a híradóról. Hanem mert a későn jövő zavarja a többieket, amíg

bemászik a helyére a sor közepére! Az már szinte törvényszerű, hogy a későn jövőknek mindig középre szól a jegyük!

Tüskéshátú a vállát vonogatta.

– Jó. Tegyük föl, hogy elkésem. Akkor mit csináljak? Nem állhatok az ajtó mellett! Megvettem a jegyet!

– Akkor udvariasan kérj elnézést, és köszönd meg, ha felállnak! És még egyet! Lehetőleg az arcodat mutasd feléjük, míg befelé igyekszel a sorban, ne a hátsó feledet!

– Értem. És mit nem illik még csinálnom?

– Hangoskodni, másokat zavarni, zacskót zörgetni, előre elkiabálni a poént, ha már esetleg láttad a filmet. Nem illik még elfoglalni a teljes karfát, az nemcsak a tied. Mindig arra gondolj, hogy téged is zavarna, ha mindezt más csinálná!

– És izgulni sem szabad?

– Dehogynem! Az ember nem unatkozni jár a moziba! Csak halkan izgulj!

Tüskéshátú nagyot sóhajtott.

– Akkor jó! Már megjedtem, hogy a sok szabálytól nem lesz időm a filmet nézni!

– Ha senki se zavarja az előadást, akkor lehet igazán figyelni! És még egy! Ha véletlenül elszakad a film, nem biztos, hogy a füttykoncerttől hamarabb összeragad! Valószínű, hogy lassabban ragad. Esetleg a gépészt idegesíti a füttyülés. Nagyjából ugyanúgy kell viselkedni a színházban is, mint a moziban. Annyi különbséggel, hogy ott tapsolni is lehet, ha tetszik az előadás.

– És ha nem tetszik?

– Akkor nem tapsolsz. Udvariasan néma maradsz.

Tüskéshátú vidáman bólogatott.

– Azért ez nem is olyan nehéz! De kíváncsi vagyok, hogy milyen szabályokat kell megtartani a klubdélutánokon. Hiszen oda játszani és szórakozni járunk!

– Azért a klubdélutánon is meg kell tartani egy-két szabályt! De ezeket már mind ismered, ezekről már beszélünk. Vagyis udvariasnak kell lenni, megfelelően kell öltözködni, és család nélkül kell játszani! És még egy szabály: semmi olyat nem illik tenni, amitől elmegy a többiek kedve, ami elrontja a hangulatot!

Tüskéshátú ravaszul mosolygott, az jutott eszébe, hogy most azután egy igazán fogós kérdés következik! Kíváncsi volt rá, hogy a nagy illetanár tud-e majd erre is válaszolni! Meg is kérdezte rögtön.

– És a táborozásnál? Ott milyen illemszabályok vannak?

De Ugrifüles nem jött zavarba. Egy pillanatig gondolkozott csak, és már mondta is.

– Kezdjük ott, hogy a táborozáskor kint vagyunk a természetben! Éppen ezért a természettel szemben is illedelmesen kell viselkedni!

Tüskeshátú nagyon elcsodálkozott.

– A természettel?

– Igen. A fával, a vízzel, a hegygel!

– Na, erre kíváncsi vagyok! Erre aztán igazán kíváncsi vagyok, hogy hogyan legyek udvarias egy fával?!

– Például nem töröd le az ágát, csak hogy közelebbről megnézd a levelét! Mi lenne, ha mindenki letörne egyet? Nem rázod ki a madarakat a fészükéből! Nem véded a nevedet a fa törzsébe, hogy így örökítsd meg az emlékedet! Nem dobálsz követ a termést! Nem gyújtasz hatalmas máglyát a tövében!

– És a vízzel?

– Nem piszkítod be, mert hátha más is fürödni akar benne! Nem lármázol a horgászok háta mögött, nem nyomsz a víz alá, nem spriccelsz le senkit, nem csúzlizol a sirályokra, nem fűrsz lyukat a gát oldalába!

– És a hegy? A hegygel hogyan legyek udvarias?

– A hegy magas! Éppen ezért nem zúdítasz kőlavínát a völgybe! Nem irtod a növényzetet, nem firkálsz a sziklára, nem vakarod le a turistajelzéseket, nem vadászol erdei lakókra, úgyszólván gyorsabbak nálad! Ehelyett gyönyörködsz a fában, vízben, hegyoromban, teleszívod a tüdőd jó levegővel.

– És nem is játszhatok?

– Végtelenül sok izgalmas játékot játszatsz anélkül, hogy kárt okoznál vagy zavarnál valakit! Van hely elég!

Tüskeshátú hosszan elmerengett, majd így szólt:

– Ígérem, hogy udvarias leszek a természettel!

Tapintat és egyéb lelki finomságok

Tüskéshátú hümgetett meg krákogott, majd kibökte végre, ami a lelkét nyomta.

– Tudod, Ugrifüles, én mindig azt hittem, hogy az illem csupa-csupa unalmas szabályból áll! Hogy ne tedd ezt, hogy ne tedd azt! De most már látom, hogy minden szabálynak van értelme. És amit megérték, azt szívesebben csinálom! Csak, csak, van itt valami...

– Mi az? Bökd ki! – biztatta Ugrifüles.

– Mi van a hazugsággal? Hazudhatunk, mondjuk, például udvariasságból?

Ugrifüles megvakarta a fejét.

– Nem hazudhatunk. De...

– De? – fülelt Tüskéshátú.

– Örülök, hogy erre terelődött a szó, Tüskéshátú barátom! Mert nézd csak, eddig csupa kézzelfogható illemszabályról beszéltünk. Hogyan köszönjük, hogyan együnk, hogyan öltözködjünk? De van egypár olyan illemszabály, ami a tapintatról és egyéb lelki finomságról szól! Ez a rész a legnehezebb! Úgy is mondhatnám, hogy az illem magasiskolája!

Tüskéshátú elcsodálkozott.

– Tapintat? És lelki finomság? Mit jelentenek ezek?

– A tapintatot úgy érthetjük meg, ha megnézzük, hogy mi az ellentéte! A tapintat ellentéte a tapintatlanság. Más szóval: gorombaság, durvaság, modortalanság. Mondjunk a tapintatra példát! „Nagyon sajnálom, de nem tudom kölcsönadni a zseblámpámat.” Ha így tagadod meg a szívességet, nem sértesz vele. Nem úgy, ha ezt mondod: „Egy frászt adom oda a zseblámpámat, amilyen fakezű vagy, biztos elrontod, meg kiegészed a körtét, különben is irigy vagyok!” Vagy egy másik példa. Észreveszed, hogy az egyik gyerek nadrágja elszakadt. Ez előfordul. Hogyan közlöd vele tapintatosan? Intesz neki, s megsúgod, hogy csak ő hallja. Nem pedig úgy, hogy hangosan röhögve mutogatsz, s szétkürtölöd, hogy kilátszik a fenéke! Érted?

Tüskéshátú mosolygott, majd elnyomta a mosolyt, s bólogatott.

– Igen. Vagyis nem szégyenítem meg!

Ugrifüles megdicsérte.

– Pontosan! Nagyon jól mondod!

– És milyen lelki finomság van még? Kezdek kíváncsi lenni!

– Vegyük például az ajándékozást! Milyen nagy öröm ajándékot kapni! És nagy öröm ajándékot adni is! Erősíti a barátságot! De ajándékozni is tapintatosan kell. Nem is hinné az ember, hogy rossz, tapintatlan ajándékozással, vagy az ajándék elfogadásával is lehet sérteni.

Tüskéshátú nem értette.

– Az ajándékkal sérteni?

– Igen. Mondok egy példát. Egy nagy durvaságot. Valakinek valami szépséghibája van, mondjuk erősen szeplős az arca, és neve napjára szeplő elleni kenőcsöt ajándékozunk. Miért sértő ez? Mert a szeplőjére céloztunk az ajándékkal.

– És az elfogadással hogyan lehet sérteni?

– Úgy, hogy például fitymárod, lekicsinyled! Hogy ilyen vacak, meg olyan vacak! Vagy ki se csomagolod, esetleg hanyag mozdulattal a sarokba dobod.

– És ha tréfából csinálom? Lehet egyáltalán tréfálni?

– Hogyne lehetne! A tréfa sok öröm forrása! De csak az a tréfa, amelyik ötletes, szellemes, nem túlzó, s nem okoz fájdalmat. Bizony, elég nehéz eltalálni a finom egyensúlyt. Hogy a tréfa vidám legyen, de meg ne bántsa a másikat.

– Másokkal akkor nem is tréfálhatunk?

– Dehogynem! És az a jó tréfa, ha a megréfált maga is jót nevet a tréfán!

Tüskéshátú megint bólogatott, hümgetett meg krákogott, majd végre kibökte.

– És, hm, mi van a lányokkal? Állandóan azt hallja az ember, hogy legyél udvarias, meg lovagias, meg szolgálatkész! Velük nem lehet tréfálni?

Ugrifüles mosolyogva ingatta a fejét.

– Dehogynem lehet! Miért hagynánk ki a lányokat a vidámságból? Egyébként jó, hogy erről beszélünk, mert róluk kevés szó esett. Azért nem beszéltünk róluk eddig külön, mert minden eddigi illemszabály rájuk is vonatkozott. Természetesen a lányok is pontosan úgy köszönnek, öltözködnek, esznek, táboroznak, játszanak, szórakoznak, mint a fiúk! Világos. Mégis van egy kis különbség. Csak egy kicsi, nem olyan nagy, hogy ezért egy másik világba utasítanánk őket!

– És mi az a különbség?

– Az a különbség, hogy például a lányok általában nem olyan erősek, mint a fiúk. Ez így van, de ezzel sose szabad visszaélni! Mint ahogy általában nem szabad visszaélni az erőnkkel! Ellenkezőleg. Segíteni kell a gyengébbeket, udvariasan, tapintatosan. Ezért kell a lányokkal lovagiasan, szolgálatkészsen viselkedni.

– Nem lesznek beképzelvek tőle? Nem fogják azt hinni, hogy, hogy... – Tüskéshátú megint krákogott meg hümögött, de ráadásul el is pirult.

Ugrifüles a segítségére sietett, és befejezte helyette a mondatot.

– Vagyis, hogy legyeskedni akarsz, illetve udvarolni?

– Igen – nyögte ki Tüskéshátú.

– Én azt hiszem, hogy normális lány nem lesz beképzelt egy-két táskahordástól, vagy köszönéstől. Azonkívül pedig minden dolog kölcsönös. Előfordulhat, hogy neked tetszik egy lány, de te nem tetszel neki! Vagy te tetszel valakinek, de neked nem tetszik az illető. Ilyenkor mi a teendő? Nem kell megsértődni, nem kell gorombáskodni. Nem szabad bosszút állni. Attól még lehetnek jó barátok is, ha nem kölcsönös a vonzalom. Érted?

– Értem. De mi van akkor, ha mind a ketten tetszünk egymásnak?

– Az a legszebb dolog! Én jól tudom, hogy azért szoktak a legkomiszabbul csúfolni egy fiút vagy egy lányt, amiért tetszenek egymásnak! Pedig ez nem bűn és nem szégyen! A legszebb érzés! Erre gondolj mindig, ha csúfolnak, és büszkén és önérzetesen ne vegyél tudomást róla. Szamárdítás nem hallik az égbe!

Ugrifüles nagy lendülettel folytatta tovább. Olyan volt, mint egy szónok, mint egy szónokló híres illemtanár.

– És nehogy gyáván megfutamodj! Mennyi szép érzést tesznek tönkre csúfolódással és gyávasággal! Ostoba és gyáva az, aki szégyelli a vonzódását, az érzelmeit! Persze, a vonzódással is vigyázni kell, legyen szívből jövő, tiszta, önzetlen, de ne legyen komikus! Érted?

– Értem. Komikus, mikor folyton egymást lesik, féltékenyek, vagy az egyik csúfot űz a másiktól. Láttam már elég ilyen!

– És ha sikerünk van, ne hencegjünk! Se a fiúk, se a lányok! Az előbb arra célozgattam, hogy mi az illem magasiskolája! Én azt hiszem, hogy két ember vonzódása, kapcsolata az illem magasiskolája! Ilyenkor a legőszintébb, a legérzékenyebb az ember! Mert ilyenkor kell a legtöbb lelki finomság!

– Tapintat! – vágta rá Tüskéshátú.

– Udvariasság! – szavalta Ugrifüles.

– És önérzet! – fejezte be Tüskéshátú.

Mosolyogtak, és nagyon elégedettek voltak egymással, a tanár és a tanítvány, egy illemtanár és egy illedelmes tanítvány! Tüskéshátú a végén egy nagyot sóhajtott.

– Jaj, de jó! Most már illedelmes vagyok! Nem is olyan nehéz!